

Innspill til Prop. 1 S Utenriksdepartementet fra SRHR-nettverket

SRHR-nettverket er glade for at seksuell og reproduktiv helse og rettigheter (SRHR) er etablert som et viktig felt i Norges utviklingspolitikk. Den nylig lanserte handlingsplanen for kvinners rettigheter og likestilling understreket denne høye prioriteringen ved å definere SRHR som et av fem satsingsområder. I Statsbudsjettet er dette spesielt tydelig i kapittelet om likestilling, der både tilgang til trygge og lovlige aborter og arbeidet for å fremme internasjonal anerkjennelse for seksuelle rettigheter er nevnt. Vi ønsker også det nye programmet, Likestilling for utvikling (LIKE) velkommen og ser fram til å følge utviklingen av og bevilgningene til dette programmet. Norge har lenge vært en av få aktører internasjonalt som er tydelige på å fremme kontroversielle rettigheter som trygg og lovlig abort og seksuelle rettigheter. SRHR-nettverket er glade for at dette er en rolle Norge ønsker å opprettholde.

Det er helt avgjørende for å innfri de forpliktelsene vi har gitt gjennom bærekraftsmålene, at regjeringen viderefører Norges lederskap på utdanning og helse, med særlig fokus på de mest marginaliserte og fattigste. Vi håper også at regjeringen satser enda mer på å bekjempe skatte- og kapitalflukt, fordi det er helt avgjørende for at fattige land får inn nok skatteinntekter slik at de kan bygge opp gode og bærekraftige helse- og utdanningssystemer. Helsearbeidere og lærere, er en forutsetning for å sikre alle et godt helse og utdanningstilbud, og Norges bistandsbudsjett må reflektere dette.

Trygge og lovlige aborter

Globalt er Norges rolle som forkjemper for kontroversielle rettigheter svært viktig. Helse- og rettighetsarbeidet knyttet til dette har særskilte utfordringer. Det er derfor spesielt viktig å øremerke støtte til trygge og lovlige aborter i budsjettene under Kap. 168 post 70 Kvinners rettigheter og likestilling eller Kap. 169 post 70 Global helse. Som det står i UD's budsjettproposisjon (s. 261), er ikke restriktive abortlover forbundet med lavere abortrater. Derimot er manglende tilgang til trygg abort en av de viktigste årsakene til svangerskapsrelatert dødelighet (også kalt mødredødelighet). Norge har i flere år støttet noen av de få internasjonale aktørene som arbeider effektivt for tilgang til trygg og lovlig abort. Dessverre er støtten til internasjonale organisasjoner som driver både tjenester og pådriverarbeid redusert med 48% i perioden 2014 til 2016, en nedgang fra 76 til 37 millioner kroner¹.

I 2015 lanserte Norge sin støtte til det nye helseinitiativet Global Financing Facility (GFF) til støtte for kvinners, barns og ungdoms helse. Med NOK 600 mill. årlig utgjør Norge en betydelig bidragsyter. Norge må utnytte det fulle potensialet til mekanismen og bruke sin stemme og posisjon i GFF slik at det blir en mekanisme som også inkluderer trygg og lovlig abort.

* SRHR-nettverket ber Stortinget om å øremerke NOK 76 mill., tilsvarende 2014 nivå, under Post 169.70 Global Helse, til internasjonale og nasjonale organisasjoner som driver tjenester og pådriverarbeid for trygg og lovlig abort.

* SRHR-nettverket ber Stortinget om å sikre at Norges stemme i GFF brukes for å sikre at det blir en mekanisme som også inkluderer trygg og lovlig abort.

Seksualitetsundervisning

SRHR-nettverket støtter Regjeringens satsing på utdanning under Kap. 169 post 73. Hvert eneste år er det flere millioner tenåringsjenter som ikke kan fortsette utdanningen sin fordi de blir gravide og får barn. De fleste tenåringsgraviditeter er ikke planlagte, og mange er uønskede. En viktig årsak til tenåringsgraviditet er mangel på helhetlig seksualitetsundervisning, tilgang på prevensjon og beskyttelse mot barneekteskap og overgrep.

¹ Tallene er hentet fra Norads portal «Norsk bistand i tall».

Både i handlingsplanen og budsjettet er seksualitetsundervisning definert som et område UNFPA, UNICEF og UNESCO skal dekke. Disse organisasjonene gjør en viktig innsats opp mot myndighetenes pensum. Samtidig vet vi at dette er langsomme prosesser og at veien til implementering kan være lang. Det er derfor behov for flere aktører som kan gi undervisning til barn og unge – inkludert marginaliserte grupper - i og utenfor skolen, som kan legge til rette for undervisning og refleksjon av og med ungdom selv og som kan være pådrivere for god implementering. Skal sammenhengen mellom helse og utdanning tas på alvor kreves det en ytterligere innsats for helhetlig seksualitetsundervisning.

* SRHR- nettverket ber Stortinget inkludere en satsing på seksualitetsundervisning gjennom sivilsamfunnsorganisasjoner under kapittel 169 post 73 utdanning.

Nødhjelp og humanitær bistand

I kapittel 163 nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter understrekes viktigheten av å integrere et kjønnsperspektiv og et særskilt arbeid mot seksualisert vold i humanitær innsats. Dette ser SRHR-nettverket som viktige områder, men savner en spesifisering av arbeidet for seksuelle og reproduktive helsetjenester. I en krise er kvinner og jenter mer utsatt for seksuell og kjønnsbasert vold, seksuelt overførbare infeksjoner og økt svangerskapsrelatert dødelighet. Frivillig og ønsket sex er også vanskelig siden tilgangen til prevensjonsmidler ofte er svært dårlig. Samlet gjør dette jenter og kvinner i krisesituasjoner mer utsatt for ufrivillige graviditeter.

Inter-Agency Working Group on Reproductive Health in Crisis (IAWG) sine analyser viser finansieringstrender med store mangler blant annet i reell tilgang til prevensjonsmidler, trygge aborttjenester samt forebygging av og tilbud til personer som har vært utsatt for voldtekt². UNFPA har utviklet en minimumspakke av seksuelle og reproduktive helsetjenester, minimum-initial-service-package (MISP), som skal være tilgjengelig ved alle kriser og som er gratis. Pakken inneholder blant annet angre-pille som kan gis etter voldtekt. Dessverre vet vi at i bruken av denne pakken varierer da aktører synes dette er et vanskelig felt å operere i. Børge Brende har tidligere understreket at det er viktig for regjeringen å fortsette innsatsen og den finansielle støtten til seksuelle og reproduktive tjenester i krise og konflikt. Norge må bevilge penger til MISP, opplæring i bruk av denne slik at terskelen for bruken reduseres og kreve rapportering fra norske og internasjonale aktører om implementering.

* SRHR nettverket ber Stortinget om å øremerke midler til implementering av MISP og innføre et krav om rapport på i hvilken grad alle deler av MISP er implementert fra alle aktører som mottar midler over kapittel 163 post 70.

Sivilt samfunn

Det nye Likestilling for utviklingsprogrammet LIKE, lanseres i årets budsjett og omtales sammen med Olje for utvikling og Fisk for utvikling. Her skal man gjøre en strategisk koplign mellom det vi vet fungerer i bistanden og norske likestillingserfaringer. Olje for utviklingsprogrammet har anerkjent viktigheten av sivilsamfunn (i Norge og mottakerlandet) sin deltagelse for programmets suksess ved å kanalisere betydelige budsjettmidler til sivilsamfunnsorganisasjoner. En lignende satsing under LIKE programmet for å involvere sivilsamfunn, vil bl.a. bidra til inkludering av et rettighetsperspektiv og marginaliserte grupper. Dette er viktig når vi vet at handlingsrommet for sivilsamfunn er under sterkt press i mange land.

* SRHR nettverket ber Stortinget om at det utvikles en budsjettmekanisme som sikrer støtte til sivilsamfunn i sammenheng med investeringer i store globale tiltak og program som bygger på faglig samarbeid med norske institusjoner.

² http://iawg.net/wp-content/uploads/2016/08/IAWG-GE-Summary_English.pdf

Følgende fra SRHR-nettverket stiller seg bak dette innspillet:

Johanne Sundby, professor, institutt for helse og samfunn, Universitetet i Oslo

Berit Aasen, forsker II, NIBR-HIOA

Berit Austveg, lege og uavhengig konsulent på internasjonale SRHR spørsmål.

Dette innspillet er utarbeidet innen nettverket for seksuell og reprodktiv helse og rettigheter (SRHR). SRHR-nettverket har som formål å fremme seksuell og reprodktiv helse og rettigheter. Nettverket har et entydig fokus på globale utfordringer. SRHR-nettverket er et åpent nettverk og består av personer som enten i kraft av sin faglige stilling i akademia, frivillige- og humanitære organisasjoner, eller i kraft av sin personlige kunnskap og kompetanse om globale utfordringer knyttet til seksuell og reprodktiv helse og rettigheter, aktivt kan bidra til å fremme en global rettighetsbasert tilnærming til seksuell og reprodktiv helse.